

A Research on the Education of the Collection of Fiction Books for Teaching Childrens Financial Literacy (based on Shannon Entropy Technique)

Fatemeh Ahmadi Shad ¹, Zeinab Sadat Athari^{2*}

¹ M.A in Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran

² Assistant professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran

* Corresponding author: zathari@kashanu.ac.ir

Received: 2024-05-05

Accepted: 2024-06-20

Abstract

The purpose of the present study was to investigate the educational teachings of the collection of children's financial literacy story books to determine the level of attention paid to the standards and skills of each of the six areas of financial literacy. This research was carried out using deductive Miring content analysis. The unit of context of all the texts of the collection of 22 volumes and the unit of analysis in this research was equal to the unit of context. The reliability of the research was calculated through the Scott coefficient (0.733). Data analysis was also done based on Shannon's entropy method. The findings of the research showed that all areas and standards and skills of personal finance have not been paid the same attention. So that among the areas of financial literacy, the highest frequency and coefficient of importance belong to the standards of the field of spending and saving, and the lowest frequency and coefficient of importance belong to the standards of the field of risk management and insurance. According to the personal financial fields, in order of importance in fiction books, they are the fields of job search and income, financial decision making, investment, credit and debt, as a result of designing a rich model suitable for the culture and native characteristics of Iran for teaching financial literacy and writing fiction and non-fiction books. Based on such a model, it is recommended in all areas and skills of personal finance in a balanced way.

Keywords: Financial literacy education, Personal finance standards, Stories, Children

© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Athari, Z.S. (2024). A Research on the Education of the Collection of Fiction Books for Teaching Childrens Financial Literacy (based on Shannon Entropy Technique). *JNACE*, 6(2): 31-50.

جستاری بر آموزه‌های تعلیمی مجموعه کتب داستانی آموزش سواد مالی کودکان (بر اساس تکنیک آنتروپی شانون)

فاطمه احمدی شاد^۱، زینب السادات اطهری^{۲*}

^۱ کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران
^۲ استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.
* نویسنده مسئول: zathari@kashanu.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۳۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی آموزه‌های تعلیمی مجموعه کتب داستانی آموزش سواد مالی کودکان بود تا از این رهگذر میزان توجه به استانداردها و مهارت‌های هر یک از عرصه‌های شش‌گانه سواد مالی مشخص گردد. این تحقیق با استفاده از تحلیل محتوای قیاسی مایرینگ انجام شد. واحد زمینه، کلیه‌ی متن‌های مجموعه‌ی ۲۲ جلدی (۷۵۲ صفحه) و واحد تحلیل در این پژوهش برابر با واحد زمینه بود. ابزار گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر، مجموعه کتب داستان سواد مالی و کتاب سنگ بنا جامپ استارت و استانداردها (۱۵ مورد) و مهارت‌های (۳۴ مورد) مالیه شخصی جامپ استارت بود. روایی فرم‌های تحلیل محتوا پس از چندین بار بررسی توسط متخصصین، تأیید گردید. همچنین پایایی پژوهش نیز از طریق ضریب اسکات (۰/۷۳۳) محاسبه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز بر اساس روش آنتروپی شانون انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد به تمام عرصه‌ها و استانداردها و مهارت‌های مالیه شخصی به طور یکسان توجه نشده است. به طوری که در بین عرصه‌های سواد مالی، بیش‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت به استانداردهای عرصه خرج و پس‌انداز و کم‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت به استانداردهای عرصه مدیریت ریسک و بیمه تعلق دارد. سایر عرصه‌های مالی شخصی به ترتیب میزان اهمیت در کتب داستانی عبارتند از: عرصه کاربایی و درآمد، تصمیم‌گیری مالی، سرمایه‌گذاری و اعتبار و بدهی. در نتیجه طراحی الگویی غنی متناسب با فرهنگ و ویژگی‌های بومی ایران برای آموزش سواد مالی و تألیف کتاب‌های داستان و غیر داستان مبتنی بر چنین الگویی در همه عرصه‌ها و مهارت‌های مالیه شخصی به طور متوازن پیشنهاد می‌گردد.

واژگان کلیدی: آموزش سواد مالی، استانداردهای مالیه شخصی، داستان، کودک

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شيوه استناد به این مقاله: احمدی شاد، فاطمه و اطهری، زینب السادات. (۱۴۰۳) جستاری بر آموزه‌های تعلیمی مجموعه کتب داستانی آموزش سواد مالی کودکان (بر اساس تکنیک آنتروپی شانون). فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۶(۲): ۳۱-۵۰.

مقدمه

که مورد نیاز برای زندگی بشر است، که یکی از مهم‌ترین آن‌ها به خصوص در عصر امروز، «سواد مالی»^۲ است، که به معنای توانایی مدیریت مالی خانواده، دانستن شیوه‌های پس‌انداز و تعادل بین دخل و خرج می‌باشد. بنابراین، با توجه به تعریف‌های

سواد شامل پیوستاری از یادگیری می‌باشد که افراد را جهت پرورش دانش^۱ و توانمندی و رسیدن به مقاصدشان و حضور فعال در اجتماع توانا می‌سازد. سواد، شکل‌ها و انواع مختلفی دارد

بهای آن خدمات و کالا را به همراه بهره، در آینده بپردازند (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۲۲۳).

کارایی و درآمد: درآمد برای افراد توسط ارزش بازاری کارشان، که به عنوان حقوق و دستمزد پرداخت می‌شود، مشخص می‌گردد. مردم می‌توانند درآمد خود را با کسب آموزش بیش‌تر و مهارت‌های شغلی افزایش دهند (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۲۲۲).

سرمایه‌گذاری: به معنای ذخیره کردن پول یا به جریان انداختن میزان معینی از پول در جایی که نتیجه‌ی آن، به دست آوردن درآمد یا سود باشد، است (آقازاده، ۱۳۹۴: ۷۲).

مدیریت ریسک و بیمه: مردم به قصد حفظ خود از ریسک مالی و مواردی مثل از دست دادن دارایی‌ها، درآمد، سلامتی و یا اطلاعات شخصی، می‌توانند پذیرفتن ریسک، کاهش یا منتقل کردن ریسک به دیگر افراد، و بیمه را برگزینند. بیمه به افراد اجازه می‌دهد که با پرداخت پول در زمان حال، برای جلوگیری از امکان وقوع زیانی بزرگ‌تر در آینده، ریسک را انتقال دهند (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۲۲۴).

تصمیم‌گیری مالی: به این معناست که از اطلاعات دقیق و فرایند نظام‌مند در تصمیم‌گیری‌های مالی شخصی استفاده شود. یکی از مدل‌های تصمیم‌گیری نظام‌مند عبارت است از: بررسی مسأله و دست‌آورد مورد نظر، مقایسه‌ی روش‌های جایگزین پیامدهای آن، انتخاب کردن یکی از موارد، عمل و در پایان ارزیابی نتیجه (جامپ استارت، ۱۳۹۷: ۱۳۳-۱۳۴). باید توجه کرد که، هر تصمیم‌گیری یک «هزینه فرصت»^{۱۳} دارد. یعنی وقتی شخص تصمیمی را می‌گیرد، فرصتی را به خاطر فرصت دیگر از دست می‌دهد و از آن صرف نظر می‌کند (آقازاده، ۱۳۹۴: ۲۹).

از سوی دیگر، سال‌های اولیه‌ی زندگی انسان مهم‌ترین و موثرترین سنین آموزش و پرورش برای کودک به حساب می‌آید و از دیرباز مشاهده طبیعت انسان، نشان دهنده‌ی اهمیت عمیق یادگیری‌های اولیه بوده است. حتی در این زمینه پیشوایان دینی نیز، بر اهمیت تربیت در دوران کودکی اشاره کرده‌اند. امام علی(ع) می‌فرماید: «العلم فی الصغر کالنقش فی الحجر». آموختن دانش در خردسالی، هم‌چون نقشی است که بر روی سنگ کنده شود و ماندگار است (محمدی ری شهری، ۱۳۸۸، ج ۵: ۴۶۲). به‌گونه‌ای که «Plato» تعلیم و تربیت از نزد مادر را، و دوران طفولیت را از مهم‌ترین دوره برای یادگیری انسان برشمرده است (مفیدی، ۱۳۹۱).

از سویی، یکی از مسائل مهمی که باید از کودکی به افراد آموزش داد، دانش و مهارت‌های مالی است؛ زیرا افرادی که سواد مالی را در کودکی یاد نمی‌گیرند، ممکن است در آینده مدت

جدید سواد، تغییر در سیستم آموزشی کشور متناسب با این دانش‌ها و مهارت‌ها^{۱۴} یک امر ضروری و مهم است (یونسکو، ۱۳۹۶: ۵۵). آن چه می‌توان از همه‌ی تعاریف مختلف سواد مالی به دست آورد و نتیجه‌گیری کرد، دو عنصر مشترک است: اولاً سواد مالی صرفاً محدود به دانش و علم نمی‌شود بلکه مهارت و نگرش را نیز در بر می‌گیرد. دوم این که سواد مالی باعث بقاء و امنیت مادام‌العمر زندگی بشر می‌شود. سواد مالی درباره‌ی چگونه ثروتمند شدن نیست بلکه چگونگی مدیریت و استفاده از منابع مالی را آموزش می‌دهد تا فرد بتواند با همان منابع و امکاناتی که دارد، زندگی مطلوبی داشته باشد. در واقع کلید دست‌یابی به رفاه مالی، توانایی استفاده از اطلاعات و منابع می‌باشد (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۳۱-۲۳).

درحال حاضر، یکی از روش‌های جدید آموزش سواد مالی در کشورهای مختلف، به کار بردن نظام آموزشی مبتنی بر استانداردها است. در این روش الگوهای تدوین شده مبتنی بر استانداردهای محتوایی، به صورت چهارچوب و نقشه‌ی راه برای آموزش سواد اقتصادی و مالی مقطع‌های متفاوت تحصیلی در نظام‌های آموزشی ارائه می‌شود (نعمتی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۴). استانداردهای محتوایی، دانش و مهارت‌هایی را شرح می‌دهد که دانش‌آموزان باید آن‌ها را کسب کنند (جامپ استارت^{۱۵}، ۱۳۹۷: ۲۲). هر استاندارد محتوایی با مجموعه‌ای از معیارها همراه است. معیارها، استانداردها را به قطعه‌های کوچکی از دانش و اطلاعات و مهارت‌ها که با یک نظم زنجیری به هم پیوسته‌ای، در سطوح گوناگون ارائه می‌شوند، تقسیم می‌کنند و اهداف یادگیری را در هر پایه‌ی تحصیلی ارائه می‌دهند (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۱۲۵). یکی از معروف‌ترین الگوهای آموزش سواد مالی شخصی «الگوی ائتلاف جامپ استارت»^{۱۶} است. هم‌چنین عرصه‌های مالی شخصی شامل شش محور می‌باشد: خرج و پس‌انداز^{۱۷}، اعتبار و بدهی^{۱۸}، کارایی و درآمد^{۱۹}، سرمایه‌گذاری^{۲۰}، مدیریت ریسک و بیمه^{۲۱} و تصمیم‌گیری مالی^{۲۲} در ادامه مفهوم هر عرصه به اجمال بیان می‌شود.

خرج و پس‌انداز: خرج یعنی افراد می‌توانند با گرفتن تصمیمات آگاهانه‌ی خرج کردن مثل جمع‌آوری اطلاعات، برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی، دخل و خرج خود را مدیریت کنند و اوضاع اقتصادی‌شان را بهبود ببخشند (مرادی باصیری و پیغامی، ۱۳۹۵: ۲۲۳). پس‌انداز نیز مقداری از درآمد است که تصمیم می‌گیریم آن را خرج نکنیم، و برای به کار بردن در آینده کنار بگذاریم (آقازاده، ۱۳۹۴: ۷۲).

اعتبار و بدهی: اعتبار به مردم کمک می‌کند تا کالاها و خدماتی را خریداری کنند، که می‌توانند امروز استفاده کنند، ولی

دوران کودکی و سنین پایین و خلاء پژوهشی که در این زمینه دیده می‌شود، و همچنین با توجه به این که پژوهش‌های صورت گرفته اکثراً به ارزیابی و سنجش سطح سواد و توانایی‌های مالی در دانش‌آموزان پرداخته‌اند؛ در این پژوهش، پژوهش‌گران مجموعه کتب داستانی آموزش سواد مالی برای دوره دوم دبستان را انتخاب نموده تا به بررسی آن‌ها از نظر میزان توجه و اهمیت به استانداردها و مهارت‌های سواد مالی الگوی جامپ استارت بپردازند. بنابراین تحقیق از این منظر بدیع است. با این هدف که با پژوهش و بررسی‌های عمیق‌تر و افزایش شناخت در این زمینه و آگاهی از اهمیت آموزش آن به عنوان یک درس کاملاً مجزا و مهم، در برنامه‌های درسی مدارس به صورت جدی‌تر به این حوزه پرداخته شود و دریچه‌ی جدیدی از اقتصاد و آینده روشن‌تری برای جامعه و افراد فراهم گردد. با توجه به آنچه بیان شد، محققان در این پژوهش درصدد دستیابی به پاسخ سؤال زیر می‌باشند:

میزان توجه و اهمیت به استانداردها و مهارت‌های عرصه‌های آموزش مالیه شخصی (خرج و پس‌انداز، اعتبار و بدهی، کارایی و درآمد و درآمد، سرمایه‌گذاری، مدیریت ریسک و بیمه و تصمیم‌گیری مالی) در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

در ادامه مدل مفهومی این پژوهش در شکل (۱) نشان داده شده است.

مجموعه کتب داستانی آموزش سواد مالی

زیادی طول بکشد تا از طریق آزمایش و خطا بتوانند آن را کسب نمایند (آقازاده، ۱۳۹۴: ۵). همچنین از آن جایی که نتایج و پیامدهای استفاده از روش‌های غیرمستقیم در آموزش، به خصوص در کودکان بسیار عمیق‌تر و مفیدتر از روش‌های مستقیم واقع شده است؛ بسیار مناسب است که در امر آموزش، از داستان^{۱۴} استفاده شود.

با اذغان به اهمیت مطالب مذکور، در سال‌های اخیر توسط مجموعه آکادمی هوش مالی، جهت آموزش مالی مقاطع مختلف دبستان، مجموعه کتب داستانی تألیف و یا ترجمه شده است. از جمله می‌توان به مجموعه کتب داستانی سواد مالی بر پایه‌ی استانداردهای مالیه شخصی، برای کودکان دوره پیش از دبستان، دوره اول (اول تا سوم) و دوم دبستان (چهارم تا ششم) اشاره کرد، که مفاهیم سواد مالی را به شکل ساده و جذاب در قالب داستان‌ها و حکایت‌های گوناگونی به کودکان آموزش می‌دهد.

بنابراین با توجه به این که در برنامه درسی رسمی مدارس، برای آموزش این حوزه، جایگاه مستقلی اختصاص داده نشده است و تا حدودی مغفول مانده است و همچنین، کودکان دوره‌ی دوم دبستان آموزش‌های مقدماتی در زمینه‌ی ریاضی را کسب کرده‌اند و با آن‌ها آشنایی دارند؛ بنابراین از آمادگی لازم برای یادگیری و درک مباحث مالی برخوردارند. آموزش سواد مالی در این دوره، به خصوص از طریق داستان‌های جذاب می‌تواند تأثیر عمیق و معناداری در کودکان داشته باشد. لذا با عنایت به ضرورت و تأثیر آموزش سواد مالی در زندگی آینده فرد، و نیز نقش داستان در آموزش و تأثیر عمیق و معنادار یادگیری در

شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش (پژوهشگران، ۱۴۰۲)

در این قسمت به مجموعه پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام گرفته که به نوعی با تحقیق حاضر ارتباط دارد، پرداخته شده است که در جدول (۱) آمده است:

پیشینه پژوهش

جدول ۱: پژوهش‌های داخلی و خارجی

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
احمدی و همکاران	۱۳۹۲	واکاوی مقدار توجه و اهمیت به مولفه‌های سواد مالی و اقتصادی در محتوای کتاب‌های درسی پایه ابتدایی	میزان توجه به مولفه‌های درآمد و حرفه و مدیریت پول، بیش‌ترین فراوانی را دارند و به دو مولفه مدیریت اعتبار و بدهی و مدیریت ریسک که در فعالیت‌های مالی اهمیت فراوانی دارند توجهی نشده است. در بررسی مولفه‌های سواد اقتصادی نتیجه این شد که در هر ده کتاب به مولفه عرضه بیش از سایر مولفه‌ها توجه شده است. در نهایت نتایج بیانگر عدم هماهنگی و انسجام بین مولفه‌ها بود در حالی که باید در ارتباط با هم و مکمل هم باشند.
جعفری و بلالی	۱۳۹۴	جامعه‌پذیری اقتصاد و رفتار پس‌انداز در بین کودکان	در این پژوهش به نقش والدین در جامعه‌پذیری اقتصادی تاکید زیادی شده بود و در نهایت به پنج مقوله که بر رفتار پس‌انداز کودک تاثیرگذار هستند پرداخته شده بود که شامل طبقه اجتماعی و رفتارهای اقتصادی کودک، سبک زندگی والدین و گرایش به پس‌انداز، تفاوت‌های جنسیتی، تفاوت‌های سنی و آموزش اقتصادی با دادن پول تو جیبی بوده است.
تقوی فرد و همکاران	۱۳۹۵	شناسایی عوامل موثر بر بانک‌پذیری کودکان و نوجوانان با استفاده از دیماتل فازی	یافته‌ها نشان داد که مهم‌ترین معیارهای موثر بر بانک‌پذیری کودکان و افتتاح حساب، به ترتیب شدت تاثیرگذاری عبارتند از: عوامل محیطی (حمایت و برنامه‌های دولت، شرایط اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی، نوع سکونت و مکان زندگی)، عوامل فردی (سطح سواد و میزان درآمد خانواده، میزان آگاهی و دانش مالی، فرهنگ پس‌انداز، نوع اشتغال) و عوامل سازمانی (مشوق‌های بانکی، تسهیلات و سیاست‌های بانکی، اعتبار بانک، تبلیغات خدمات) که به عنوان متغیرهای پنهان سازه نیز شناسایی شده‌اند. عوامل محیطی و فردی به عنوان متغیرهای علی و عوامل سازمانی معلول محسوب می‌شوند.
اشرفی و نجفی هزارجریبی	۱۳۹۷	اثر بخشی آموزش کارآفرینی بر مسیر شغلی دانش‌آموزان	نتایج نشان داد که آموزش‌های مدارس یکی از اصلی‌ترین عوامل تاثیرگذار بر آگاهی و توانایی شغلی و نیز برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموزان است و به بررسی مشاغل و یافتن شغل مورد علاقه به دانش‌آموزان و شکوفایی و افزایش اعتماد به نفس در خود اشتغالی و کسب و توسعه و قابلیت کارآفرینی کمک می‌کند.
سیدی و احمدی	۱۳۹۸	تبیین عناصر ده‌گانه برنامه‌درسی در رابطه با تربیت اقتصادی در دوره‌ی آموزش عمومی	محققان به این نتیجه رسیدند که اهداف تربیت اقتصادی در دوره ابتدایی، آشنایی با مفاهیم عمومی و پایه، و در دوره متوسطه، ارزش‌های اخلاقی و پرورش مهارت‌ها است. مفاهیم (تولید، توزیع، مصرف، کارآفرینی، درآمد، پس‌انداز، مالکیت، بیکاری و پول) در دوره ابتدایی و مفاهیم (انصاف، سبک زندگی، رفتارها، انفاق، ایثار و گذشت) در دوره متوسطه، مضمون برنامه درسی را تشکیل می‌دهند.
عابدینی و جعفری	۱۳۹۸	تحلیل محتوای آموزش سواد اقتصادی در پایه‌ی ششم ابتدایی	پژوهشگران این را یافتند که در بین مولفه‌های سواد اقتصادی بیش‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت مربوط به مولفه‌ی مصرف، و کم‌ترین میزان فراوانی نیز مربوط به مولفه تورم، بیکاری و سرمایه‌گذاری بوده است. در بین کتب درسی نیز، بیش‌ترین فراوانی مربوط به کتاب مطالعات اجتماعی بوده و دیگر کتب درسی توجه زیادی به سواد اقتصادی نداشته‌اند. در نهایت، به تجدید نظر و بازنگری کتب درسی، در جهت توانمند ساختن افراد در حیطه اقتصادی توصیه می‌شود.
فضلعلی زاده صوفی و همکاران	۱۳۹۸	تحلیل برنامه درسی دوره ابتدایی از بعد تربیت اقتصادی و نیز موانع و چالش‌های آن	طبق یافته‌ها، ۴ دسته مفهوم کلی شامل مهارت بخشی، آموزه‌های اقتصادی، توسعه اجتماعی و ساده زیستی دسته بندی شد که از این بین، دسته‌ی توسعه اجتماعی از اولویت خاصی برخوردار بود. مضامین فرعی تربیت اقتصادی (بهره‌وری، شایسته‌سالاری، فرهنگ و نگرش ...) و نیز مفاهیم کلی (رشد اقتصاد، بالارفتن بهره‌وری جامعه، مدیریت هزینه و افزایش درآمد) از فراوانی بالایی برخوردار بودند.
گویا و همکاران	۱۳۹۸	ارتقاء سواد مالی و تصمیم‌گیری مالی از طریق برنامه‌ی درسی ریاضی مدرسه‌ای	نتایج نشان داد که آموزش سواد مالی و ایجاد توانایی‌های تصمیم‌گیری مالی، بخشی از برنامه‌ی درسی ریاضی بوده است با توجه به پیشینه‌ی غنی آموزش مفاهیم مالی از طریق برنامه‌درسی ریاضی در گذشته، سفارش می‌شود که آموزش و ارتقای سواد مالی

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
			و توانایی تصمیم‌گیری مالی به شکلی انسجام یافته و هدفمند، و با درس گرفتن از گذشته و الگوهای تازه‌ی جهانی با برنامه‌ی درس ریاضی تلفیق شود.
منتظر عطائی و همکاران	۱۳۹۹	نقش معلمان در بهبود رفتارهای اقتصادی دانش‌آموزان با رویکرد اقدام پژوهی	در رفتار اقتصادی گروه مطالعه قبل و بعد از اقدام پژوهی (فعالیت‌های عملی مانند قصه‌گویی، شعر، بازی، بازدید علمی) تفاوت معناداری وجود دارد. بعد از اقدام پژوهی، انگیزه و رغبت کودکان نسبت به یادگیری و انجام مسائل مالی بیش‌تر شد. آگاهی دادن و آموزش مباحث اقتصادی و مالی به کودکان از سنین کودکی و قرار گرفتن کودکان در معاملات به ظاهر کوچک و کسب درآمد، باعث برخورد علمی و منطقی‌تر با فعالیت‌های اقتصادی و در بحث کلان باعث ارتقای بازدهی و بهره‌وری در جامعه می‌شود.
خدا پناه و همکاران	۱۴۰۰	زمینه‌ها و راهبردهای اجرای برنامه درسی سواد مالی برای دوره ابتدایی	بر اساس یافته‌های این پژوهش، اهداف آموزش سواد مالی برای دوره ابتدایی عبارتند از ارتقاء در زمینه‌های: دانش مالی، مهارت‌های مدیریت مالی، مسئولیت مالی، مهارت در تصمیم‌گیری و اطمینان مالی.
Bernheim & Garrett	۲۰۰۱	تأثیرات آموزش مالی در محل کار: شواهد حاصل از نظرسنجی خانوارها	به این نتیجه دست یافتند که، آموزش مالی مبتنی بر کارفرما، پس‌انداز را به طور کلی و برای بازنشستگی تحریک و افزایش می‌دهد و این احتمال وجود دارد که یک کار ملی جدی برای ترویج پس‌انداز، از طریق آموزش و اطلاع‌رسانی، می‌تواند تأثیر معناداری بر روی رفتار داشته باشد، به ویژه بین افرادی که بسیار کم پس‌انداز می‌کنند.
Sherraden & et al	۲۰۱۱	توانایی مالی در کودکان: اثرات مشارکت در برنامه آموزش مالی و پس‌انداز مدرسه محور	دانش‌آموزان دبستانی که در برنامه (من می‌توانم پس‌انداز کنم) شرکت کردند، در آزمون سواد مالی که در کلاس چهارم گرفته شد به طور قابل توجهی نمرات بالاتری نسبت به دانش‌آموزان گروه مقایسه در همان مدرسه صرف نظر از تحصیلات و درآمد خانواده کسب کردند. کودکان خردسال با دسترسی به آموزش مالی، توانایی مالی را افزایش دادند که با مشارکت در خدمات مالی معنادار همراه است. آن‌هایی که قصد تحصیل در کالج داشتند و به دنبال مشاغل حرفه‌ای بودند، دانش‌آموزانی که انتظار دارند درآمد بالاتری کسب کنند، نمره قابل توجهی در آزمون‌های سواد مالی کسب کردند.
Sherraden & et al	۲۰۱۳	مشارکت پژوهش‌های کیفی در درک نظریه پس‌انداز برای کودکان و جوانان	پژوهشگران دریافتند که پس‌انداز کم، فقدان تمایل به پس‌انداز را منعکس نمی‌کند. ویژگی‌های برنامه با سن افراد ارتباط دارد و توسعه بر پس‌انداز تأثیر می‌گذارد. افراد بیش‌تر می‌خواهند پس‌انداز کنند و باور دارند پس‌انداز مفید است و پیامدهای مثبتی بر تحصیلات و آینده آن‌ها و دیگر فرصت‌های توسعه دارد. حتی بچه‌های خردسال هم اهمیت بالای پس‌انداز در دراز مدت را درک می‌کنند. دانش‌آموزان کلاس چهارم می‌دانند که هدف برنامه پس‌انداز (من زمانی که بزرگ شوم می‌توانم یک فرد موفق باشم) است.
Cameron & et al	۲۰۱۳	بررسی عوامل مرتبط با سواد مالی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی نیوزلند	پژوهشگران این را یافتند که، سواد مالی در دانش‌آموزانی که اوضاع مالی خوبی ندارند و یا در درس‌های ریاضی و انگلیسی مهارت کافی ندارند، پایین است. هم‌چنین دانش‌آموزانی که حساب بانکی با سابقه‌ی طولانی‌تری دارند، سواد مالی بیش‌تری کسب کرده‌اند.
Buccioli & Veronesi	۲۰۱۴	آموزش پس‌انداز به کودکان (بهترین استراتژی برای پس‌انداز مادام‌العمر چیست؟)	نتایج نشان داد که آموزش پس‌انداز توسط والدین احتمال پس‌انداز یک بزرگسال را تا ۱۶ درصد افزایش می‌دهد. بهترین استراتژی شامل ترکیبی از روش‌های مختلف مثل دادن پول جیبی، کنترل استفاده از پول و مشاوره درباره پس‌انداز و بودجه است.
Lusardi	۲۰۱۵	آیا مردم الفبای مالی را می‌دانند؟	پژوهش‌گر به این نتیجه رسید که سواد مالی بر تصمیم‌گیری مالی تأثیر می‌گذارد. عدم برنامه‌ریزی برای بازنشستگی، عدم مشارکت در بورس اوراق بهادار و رفتار ضعیف وام گرفتن، با عدم وجود آگاهی درباره‌ی مفاهیم اساسی مالی، ارتباط دارد.
Rosdiana	۲۰۲۰	تجزیه و تحلیل منافع سرمایه‌گذاری، انگیزه، محیط اجتماعی و سواد مالی (مطالعه‌ی تطبیقی بین نسل زد و نسل هزاره)	نتیجه این پژوهش نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین دو نسل قبل از ظهور تکنولوژی و نسلی که با تکنولوژی عجین شده در زمینه‌ی سواد مالی، انگیزه، محیط اجتماعی و علاقه به سرمایه‌گذاری وجود دارد و نسل بعد از تکنولوژی تمایل بیش‌تری به سرمایه‌گذاری دارد.

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
Saputra & Susanti	۲۰۲۱	بررسی چند روش آموزش سواد مالی برای کودکان	نتایج نشان داد که آموزش سواد مالی از سنین پایین، کودکان را به مدیریت مالی خود در آینده عادت می‌دهد. همچنین والدین باید از روش درست برای آموزش سواد مالی به فرزندان خود استفاده کنند. مانند (دادن پول تو جیبی، فرصت اشتباه کردن به کودکان در خرج پول‌هایشان، تهیه قلک جهت ایجاد و تقویت رفتار پس‌انداز در کودک و بردن کودکان به بازار و فروشگاه‌ها).
Panjaitan & et al	۲۰۲۲	تأثیر دانش مالی بر رفتار مالی و رضایت مالی در دانش‌آموزان پلیتای اندونزی	نتایج نشان داد که دانش مالی بر رفتار مالی و رضایت مالی تأثیر معناداری دارد. این دانش شامل مدیریت جریان وجوه نقد، مدیریت اعتبار، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری است. دانش مالی بالا تأثیر مثبتی بر رفتار مالی دارد مانند مدیریت درآمد، عادت به پس‌انداز، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در صندوق‌های بازنشستگی و بودجه‌بندی برای بهبود مهارت‌های مالی که به رضایت مالی نیز کمک می‌کند.

استانداردها (۲۸ مورد) و مهارت‌ها (۱۱۸ مورد) مورد بررسی علمی قرار گرفته است.

رویکرد مد نظر در این پژوهش، رویکرد تحلیل محتوای قیاسی مایرینگ^{۲۰} است. به‌طور کلی در منطق قیاسی شروع بر اساس یک نظریه یا الگو است، سپس آن را با جامعه‌ی آماری و یا نمونه، مقایسه، تأیید یا رد کرده و یا میزان به کارگیری آن در جامعه یا نمونه، آزموده می‌شود. ابزار گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر، مجموعه کتب داستان سواد مالی، کتاب سنگ بنا جامپ استارت و استانداردها و مهارت‌های مالیه شخصی جامپ استارت می‌باشد.

روایی فهرست واری تحلیل محتوای مجموعه داستان‌های سواد مالی توسط متخصصین بعد از چندین بار بررسی دقیق مورد تأیید قرار گرفت، همچنین برای تعیین پایایی از آزمون ضریب اسکات^۲ جهت بررسی میزان توافق کدگذاران استفاده شد که به شرح زیر می‌باشد (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۹۲):

$$\pi = \frac{p_o - p_e}{1 - p_e} = \frac{0.9421 - 0.7831}{1 - 0.7831} = 0.7331$$

$$p_e = \sum p_i^2 = 0.7831$$

$$p_o = 0.9421$$

پس از تأیید روایی فرم‌های استانداردها و مهارت‌ها، کار تحلیل محتوای کتب داستانی سواد مالی آغاز شد و هر کتاب سه بار مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت و در مجموع به مدت ۹۰ روز و در ۷۵ ساعت معادل ۴۵۰۰ دقیقه کار تحلیل محتوای کتب انجام شد. مصادیق شناسایی شده هر استاندارد و مهارت، به همراه شماره صفحه و جلد کتاب و فراوانی آن در جداولی برای هر عرصه از سواد مالی آورده شد. همچنین در مرحله بعد، استانداردها و مهارت‌هایی که هیچ‌گونه مصادیقی نداشتند، حذف گردید و در نتیجه تعداد استانداردها به ۱۵ و مهارت‌ها به ۳۴ مورد کاهش پیدا کرد. در نهایت، داده‌ها و اطلاعات حاصل از

با توجه به پیشینه‌ای که در زمینه‌ی سواد مالی آورده شد، ملاحظه می‌شود که پژوهش‌های اندکی، به بررسی اهمیت آموزش سواد مالی به کودکان به خصوص در ایران پرداخته‌اند؛ لذا خلاء محسوسی ابتدا در حوزه شناخت و درک چپستی سواد مالی و سپس در زمینه‌ی اهمیت و ضرورت آموزش سواد مالی از دوران کودکی به عنوان مهم‌ترین دوره‌ی یادگیری و گنجاندن آن در برنامه درسی احساس می‌شود و همین کمبود، پژوهش‌گران را به مطالعه در این زمینه وا داشته است.

روش پژوهش

پژوهش از منظر هدف، کاربردی^{۱۵} و از نظر روش کیفی - کمی (ترکیبی) است. در این پژوهش از روش کیفی جهت تحلیل محتوای مجموعه کتب داستانی سواد مالی برای بررسی میزان توجه به استانداردها و مهارت‌های مربوط به هر یک از عرصه‌های سواد مالی استفاده شده است. همچنین از روش کمی جهت محاسبه‌ی فراوانی مصادیق مربوط به مهارت‌ها و استانداردهای مربوط به هر عرصه از سواد مالی و نیز به دست آوردن درصد و تحلیل آنتروپی شانون استفاده شده است. واحد زمینه^{۱۶}، کلیه‌ی متن‌های مجموعه‌ی ۲۲ جلدی کتاب‌های داستان آموزش سواد مالی (حاوی ۷۵۲ صفحه)، می‌باشد. لازم به ذکر است که این کتب ۲۷ جلد بوده است که پنج جلد آن به دلیل پرداختن به حوزه دانش و تعاریف مفاهیم و اصطلاحات اقتصادی بنابر نظر متخصصین حذف گردید. واحد تحلیل^{۱۷} در این پژوهش برابر با واحد زمینه است. بدین معنا که از روش تمام شماری^{۱۸} برای تعیین حجم نمونه (واحد ثبت) استفاده شده و کلیه‌ی کتب مد نظر مورد تحلیل قرار گرفته است. به علاوه، واحد تحلیل پژوهش از نوع تماتیک^{۱۹} است. بدین صورت که مضامین (تم‌ها) مستخرج از جملات و متن به عنوان واحد تحلیل می‌باشد. لذا در این پژوهش، مضامین متن‌ها با توجه به

۱- میزان توجه و اهمیت به عرصه‌ها و استانداردهای آموزش مالیه شخصی در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

جداول نهایی در اکسل^{۲۱} وارد شد. سپس با استفاده از روش آنتروپی شانون^{۲۲} مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت، از طریق محاسبه فراوانی و درصد استانداردها و مهارت‌های عرصه‌های مالیه شخصی و تحلیل آنتروپی شانون به سوالات پژوهش پاسخ داده می‌شود.

جدول ۲: میزان توجه به عرصه‌های مالیه شخصی در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان

عرصه‌ها	استانداردها	مصادیق	فراوانی	تعداد جلد	فراوانی کل	درصد فراوانی	بار اطلاعاتی (Ej)	ضریب اهمیت (Wj)
خرج و پس‌انداز	تدوین برنامه برای خرج و پس‌انداز	در نظر گرفتن دو قلمک برای سانی توسط پدر و مادر، یکی برای مخارج و پس‌انداز کوتاه مدت و دیگری برای پس‌انداز بلند مدت	۵۳	۱۰	۱۰۳	۵۴/۷۹	۰/۸۳۳	۰/۲۵۳
	طراحی نظامی برای نگهداری و استفاده از اسناد مالی	نگهداری پول در جایی امن مانند بانک برای پس‌انداز	۲	۲				
	تشریح انواع روش‌های پرداخت و چگونگی استفاده از آن‌ها	استفاده‌ی مامان و بابای سارا از چک به جای پول نقد	۱۸	۴				
	کاربست مهارت‌های مصرف‌کننده برای تصمیم‌های پس‌انداز و خرید	جلب نظر سام به تابلوی تخفیف فروشگاه و تصمیم به خرج پول در آن‌جا	۳۰	۱۳				
اعتبار و بدهی	تحلیل منافع و هزینه‌های انواع اعتبار	ساختن یک کارواش خانگی توسط ایزابل از طریق گرفتن پول قرضی از دوستان	۴	۲	۸	۴/۲۶	۰/۳۱۱	۰/۰۹۵
	تشریح حقوق و مسئولیت‌های قرض‌گیرندگان در دریافت گزارش اعتباری خود	پرداخت خسارت به دوچرخه ساز به دلیل بدقولی در مراقبت از دوچرخه و خراب شدن آن	۳	۱				
	تشریح و کاربردهای اجتناب از بروز مشکلات اعتباری	مدیریت لطیف در پرداخت بدهی خود به دوچرخه ساز از طریق اقدام به کار کردن بدون دستمزد برای دوچرخه ساز به دلیل زیاد بودن هزینه بدهی	۱	۱				
کارایی و درآمد	بررسی گزینه‌های مختلف شغلی	بررسی ایزابل بین گزینه‌های شغلی مختلف با میزان توانایی و مهارتش	۱۴	۱۱	۱۶	۸/۵۰	۰/۷۶۳	۰/۲۳۲
	شناسایی و مقایسه منابع جبران خدمات و درآمد شخصی	درآمد حاصل از پول تو جیبی	۲	۲				
سرمایه‌گذاری	تشریح چگونگی ایجاد ثروت و تحقق اهداف مالی از طریق سرمایه‌گذاری	تصمیم دنی و دوستانش جهت سرمایه‌گذاری در تأسیس لیموناد فروشی برای جمع‌آوری پول مورد نیاز تعمیر باشگاه	۵	۴	۶	۳/۱۹	۰/۴۹۸	۰/۱۵۱
	توضیح چگونگی خرید و فروش واحدهای سرمایه‌گذاری	توضیح سارا برای اعضای انجمن پیرامون چگونگی افتتاح حساب سپرده‌گذاری بانکی	۱	۱				

عرصه-ها	استانداردها	مصادیق	فراوانی	تعداد جلد	فراوانی کل	درصد فراوانی	بار اطلاعاتی (Ej)	ضریب اهمیت (Wj)
مدیریت ریسک و بیمه	شناخت انواع ریسک و روش‌های اصلی مدیریت ریسک	ناراحتی پدر سامی به دلیل از بین رفتن همه چیز در اثر طوفان و تخریب انبار و خانه خاله سنجاب در اثر سیل و نداشتن بیمه	۴	۲	۴	۲/۱۳	۰/۱۷۹	۰/۰۵۵
تصمیم‌گیری مالی	تشخیص مسئولیت‌های تصمیمات مالی شخصی	فرصت دادن مادر به دیزی برای کسب درآمد و مسئولیت‌پذیری نسبت به درآمدش	۱۷	۶	۵۱	۲۷/۱۳	۰/۷۰۴	۰/۲۱۴
	انتخاب تصمیم‌های مالی نظام‌مند با توجه به گزینه‌های جایگزین و پیامدها	تصمیم الکس به پس‌انداز پول‌هایش به جای خرج آن برای خرید اسباب بازی	۲۱	۱۲				
	استفاده از راهبردهای ارتباطی هنگام گفت و گوهای مالی	مذاکره و چانه‌زنی بین استلا و مشتری برای توافق بر سر قیمت جعبه‌ی موسیقی..	۱۳	۵				
جمع			۱۸۸	۷۶	۱۸۸	۱۰۰٪	-	۱

پراکندگی در مقادیر یک شاخص بیشتر باشد آن شاخص از اهمیت بیشتری برخوردار است. در بررسی ضریب اهمیت عرصه‌های مالیه شخصی عرصه «خرج و پس‌انداز» با ضریب اهمیت ۰/۲۵۳ بیش‌ترین اهمیت، و عرصه «مدیریت ریسک و بیمه» با ضریب اهمیت ۰/۰۵۵ کم‌ترین اهمیت را دارد. سایر عرصه‌های مالیه شخصی در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان به ترتیب میزان اهمیت عبارتند از: عرصه کاریابی و درآمد، عرصه تصمیم‌گیری مالی، عرصه سرمایه‌گذاری و عرصه اعتبار و بدهی.

۲- میزان توجه و اهمیت به مهارت‌های عرصه‌ی خرج و پس‌انداز در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

همان‌گونه که در جدول (۲) بیان شده است از ۱۸۸ مورد فراوانی مربوط به مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که با عرصه‌ها و استانداردهای مالیه شخصی هم‌سو هستند، بیش‌ترین فراوانی به عرصه و استانداردهای خرج و پس‌انداز با مجموع فراوانی ۱۰۳ مورد (۵۴/۷۹ درصد) و کم‌ترین فراوانی به عرصه و استانداردهای مدیریت ریسک و بیمه با مجموع فراوانی ۴ مورد (۲/۱۳ درصد) مربوط می‌شود و سایر عرصه‌ها به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: عرصه تصمیم‌گیری مالی با مجموع فراوانی ۵۱ مورد (۲۷/۱۳ درصد)، عرصه کاریابی و درآمد با مجموع فراوانی ۱۶ مورد (۸/۵۰ درصد)، عرصه اعتبار و بدهی با مجموع فراوانی ۸ مورد (۴/۲۶ درصد) و عرصه سرمایه‌گذاری با مجموع فراوانی ۶ مورد (۳/۱۹ درصد). هم‌چنین جهت ارزیابی بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت عرصه‌های شش‌گانه مالیه شخصی از روش آنتروپی شانون بهره گرفته شده است. آنتروپی شانون بیان‌کننده مقدار عدم اطمینان در یک توزیع احتمال است. به عبارت دیگر هر چه

جدول ۳: میزان توجه به مهارت‌های عرصه‌ی خرج و پس‌انداز در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی	بار اطلاعاتی (Ej)	ضریب اهمیت شاخص‌ها نسبت به هم (Wj)
تشریح اولویت‌های هزینه‌ایی به عنوان بازتابی از اهداف و ارزش‌های افراد	ضعیف نشدن اراده‌ی سانی برای نگهداری پولش برای سینما	۶	۵/۸۳	۰/۳۷۳	۰/۰۸۸
تحلیل تاثیر رفتار پس‌انداز و مصرف بر رفاه کلان	خوشحالی پدر از سامی به دلیل پس‌انداز هویج و داشتن هویج به اندازه تمام زمستان	۲	۱/۹۴	۰/۳۳۵	۰/۰۵۶
گفتگو درباره مولفه‌های برنامه خرج شخصی (بودجه‌بندی، خرج، پس‌انداز، درآمد)	گفت‌وگوی مامان و روزا درباره چگونگی خرج پول‌های پس‌انداز شده	۱۴	۱۳/۵۹	۰/۵۲۲	۰/۱۲۴
راهبردهای پس‌انداز و خرید مقایسه‌ایی	پس‌انداز انعام و سکه‌های اضافی روزا و خانواده‌اش در ظرف شیشه‌ای	۱۴	۱۳/۵۹	۰/۶۲۷	۰/۱۴۹
مقایسه مزایا و معایب پس‌انداز برای اهداف مالی	خرید عروسک مورد علاقه ایزابل از طریق پس‌انداز	۹	۸/۷۴	۰/۶۲۴	۰/۱۶۵
بیان ارزش ذخیره ضروری (ارزش پس‌انداز برای روز مبادا)	پیشنهاد پدر به سانی برای پس‌انداز بلند مدت برای رفاه و اهداف مهم آینده مثل دانشگاه	۷	۶/۸۰	۰/۴۳۴	۰/۱۰۳
بیان دلیل پیش نیاز بودن پس‌انداز برای سرمایه‌گذاری	توضیح سارا درباره سرمایه‌گذاری با استفاده از پول پس‌انداز شده	۱	۰/۹۷	۰	۰
بررسی روش‌های تامین امنیت داده‌ها و اسناد مالی حیاتی	نگهداری پول در جایی امن مانند بانک برای پس‌انداز	۲	۱/۹۴	۰	۰
تشریح انواع روش‌های پرداخت مانند چک، کارت با ارزش ثابت، کارت نقدی و کارت هدیه، پرداخت با تلفن	پیشنهاد سارا به دوستش برای استفاده از خودپرداز برای گرفتن پول	۱۷	۱۶/۵۰	۰/۱۵۸	۰/۰۳۸
تایید درستی رسید فروش (محاسبات، مالیات بر فروش)	تعجب ایزابل از پنجاه سنت پول مالیات بر فروش عروسک	۱	۰/۹۷	۰	۰
تاثیر عوامل بیرونی مانند تبلیغ و بازاریابی بر تصمیم‌های مصرفی	بازاریابی و تبلیغ دن برای فروش پارچه‌هایش از طریق دوختن شلوار با پارچه‌های جدید هر فصل برای دن توسط همسرش و جذب مشتری	۲۱	۲۰/۳۹	۰/۶۶۷	۰/۱۵۸
بررسی یک سازمان خیریه خصوصی و اهداف آن. (بخشش)	پیشنهاد اسپاتس برای بخشیدن مقداری از پول انجمن به افراد نیازمند	۹	۸/۷۴	۰/۵۰۷	۰/۱۲۰
جمع		۱۰۳	۱۰۰		

گذاشته شد. همچنین مهارت «مقایسه مزایا و معایب پس‌انداز برای اهداف مالی» اگرچه از فراوانی کمی (۹ مورد) برخوردار است اما به دلیل توزیع مناسبی که در کتب داستانی داشته با ضریب اهمیت ۰/۱۶۵ بیش‌ترین اهمیت را به خود اختصاص داده است و بعد از آن مهارت «تاثیر عوامل بیرونی مانند تبلیغ و بازاریابی بر تصمیم‌های مصرفی» اگرچه بالاترین فراوانی را دارد اما در جایگاه دوم اهمیت با ضریب ۰/۱۵۸ قرار دارد. مهارت «تشریح انواع روش‌های پرداخت مانند چک، کارت با ارزش ثابت، کارت نقدی و کارت هدیه و پرداخت با تلفن» اگرچه فراوانی بالایی دارد اما با ضریب اهمیت ۰/۰۳۸ از کم‌ترین اهمیت برخوردار است.

همان‌گونه که در جدول (۳) مشخص است، از تعداد کل ۱۰۳ مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی خرج و پس‌انداز قرار گرفته‌اند، بیش‌ترین فراوانی به مهارت «تاثیر عوامل بیرونی مانند تبلیغ و بازاریابی بر تصمیم‌های مصرفی» با مجموع فراوانی ۲۱ مورد مربوط است. در بررسی ضریب اهمیت مهارت‌های عرصه‌ی خرج و پس‌انداز، مقدار فراوانی مهارت‌های «بیان دلیل پیش نیاز بودن پس‌انداز برای سرمایه‌گذاری» و «تایید درستی رسید فروش (محاسبات، مالیات بر فروش)» و نیز مهارت «بررسی روش‌های تامین امنیت داده‌ها و اسناد مالی حیاتی» در سطح پایینی قرار داشت، و به این دلیل از فرایند تحلیل شانون کنار

۳- میزان توجه و اهمیت به مهارت‌های عرصه‌ی اعتبار و بدهی در مجموعه داستان‌های سواد مالی
دوره دوم دبستان چقدر است؟

جدول ۴: آمار توصیفی مهارت‌های عرصه‌ی اعتبار و بدهی در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی
استفاده از اعتبار در خرید	آسان سازی کارها و خریدها برای افراد از طریق ارائه تسهیلات و وام توسط بانک	۱	۰/۱۲۵
تفاوت بین کارت نقدی و کارت اعتباری	توضیح روش استفاده از کارت اعتباری به جای کارت نقدی در هنگام خرید	۱	۰/۱۲۵
تاثیر نرخ بهره، دوره پرداخت اقساط و طول مدت وام بر هزینه استفاده از اعتبار	پرداخت مبلغی بیش از آن چه که فرد از بانک وام گرفته با توجه به مقدار وام و مدت زمان	۱	۰/۱۲۵
تشریح استفاده از بدهی در قالب سرمایه گذاری	ساختن یک کارواش خانگی توسط ایزابل از طریق گرفتن پول قرضی از دوستان	۱	۰/۱۲۵
بیان راه‌هایی جهت جلب اعتماد و رضایت فرد قرض دهنده بعد از گم یا خراب کردن وسیله قرضی	خوب کار کردن لطیف برای اقای دوچرخه ساز و پرداخت بدهی‌اش و جلب رضایت و خوشنودی او	۲	۰/۲۵
پیامدهای مثبت خوش قول بودن در قرض در مقابل پیامدهای بدقولی در قرض	پرداخت خسارت به دوچرخه ساز به دلیل بدقولی در مراقبت از دوچرخه و خراب شدن آن	۱	۰/۱۲۵
بیان اقداماتی برای قرض گیرندگان در جهت مدیریت و کاهش بدهی‌های بیش از اندازه	مدیریت لطیف در پرداخت بدهی خود به دوچرخه ساز از طریق اقدام به کار کردن بدون دستمزد برای دوچرخه ساز به دلیل زیاد بودن هزینه بدهی	۱	۰/۱۲۵
جمع		۸	۱۰۰

رضایت فرد قرض دهنده بعد از گم یا خراب کردن وسیله قرضی» با مجموع فراوانی ۲ مورد مربوط می‌شود.

همان‌طور که مشخص است عرصه اعتبار و بدهی به دلیل پراکندگی نامطلوب از فرایند آنتروپی شانون کنار گذاشته شد. طبق آمار توصیفی که در جدول (۴) قابل مشاهده است از تعداد ۸ مورد مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی اعتبار و بدهی قرار گرفته‌اند، بیش‌ترین فراوانی به مهارت «بیان راه‌هایی جهت جلب اعتماد و

۴- میزان توجه و اهمیت به مهارت‌های عرصه‌ی کارایی و درآمد در مجموعه داستان‌های سواد مالی
دوره دوم دبستان چقدر است؟

جدول ۵: میزان توجه به مهارت‌های عرصه‌ی کارایی و درآمد در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی	بار اطلاعاتی (Ej)	ضریب اهمیت شاخص‌ها نسبت به هم (wj)
تطبیق و تناسب علایق و مهارت‌های شخصی با گزینه‌های شغلی مختلف	علاقه و توانایی پوکا به ساخت مجسمه‌های شبیه به چیزهای مورد علاقه‌اش و کسب درآمد از این طریق	۱۴	۰/۸۷۵	۰/۹۲۷	۰/۷۶۹
تشریح تفاوت بین درآمد حاصل از کار و درآمد حاصل از غیر کار	درآمد حاصل از پول تو جیبی	۲	۰/۱۲۵	۰/۲۷۹	۰/۲۳۱
جمع		۱۶	۱۰۰		

کار و درآمد حاصل از غیر کار» با ۲ مورد و ضریب اهمیت ۰/۳۳۱ تعلق دارد.

۵- میزان توجه و اهمیت به مهارت‌های سرمایه‌گذاری در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

با توجه به جدول (۵) از تعداد کل ۱۶ مورد مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی کاربایی و درآمد قرار گرفته‌اند، مهارت «تطبیق و تناسب علایق و مهارت‌های شخصی با گزینه‌های شغلی مختلف» از بیش‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت با فراوانی ۱۴ مورد و ضریب ۰/۷۶۹ برخوردار است. هم‌چنین، کم‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت به مهارت «تشریح تفاوت بین درآمد حاصل از

جدول ۶: آمار توصیفی مهارت‌های عرصه‌ی سرمایه‌گذاری در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی
استفاده از یک نمونه طرح سرمایه‌گذاری جهت جمع‌آوری پول	پیشنهاد ایزابل به دوستانش برای سرمایه‌گذاری در تأسیس کارواش خانگی برای جمع‌آوری پول	۴	۰/۶۶۶
تعریف ارزش زمانی پول و چگونگی رشد پولی که به طور منظم در طول زمان سرمایه‌گذاری شده	توضیح سارا درباره کارمزد پول بعد از یک سال از طریق ایجاد حساب سپرده‌گذاری بانکی	۱	۰/۱۶۷
توضیح نحوه بازکردن حساب سپرده در موسسه مالی یا شرکت کارگزاری	توضیح سارا برای اعضای انجمن پیرامون چگونگی افتتاح حساب سپرده‌گذاری بانکی	۱	۰/۱۶۷
جمع		۶	۱۰۰

سرمایه‌گذاری جهت جمع‌آوری پول» با مجموع فراوانی ۴ مورد مربوط می‌شود.

۶- میزان توجه و اهمیت به مهارت‌های مدیریت ریسک و بیمه در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

همان‌طور که مشاهده می‌شود عرصه سرمایه‌گذاری به دلیل پراکندگی نامطلوب از فرایند آنتروپی شانون کنار گذاشته شد. طبق آمار توصیفی که در جدول (۶) آمده است از تعداد کل ۶ مورد مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی سرمایه‌گذاری قرار گرفته‌اند، بیش‌ترین فراوانی به مهارت «استفاده از یک نمونه طرح

جدول ۷: آمار توصیفی مهارت‌های عرصه‌ی مدیریت ریسک و بیمه در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی
پیش‌بینی پیامدهای پذیرش ریسک همراه با بیمه ناکارآمد یا بدون بیمه	ناراحتی پدر سامی به دلیل از بین رفتن همه چیز در اثر طوفان و تخریب انبار و خانه خاله سنجاب در اثر سیل و نداشتن بیمه	۴	۱۰۰

پذیرش ریسک همراه با بیمه ناکارآمد یا بدون بیمه» است و دیگر مهارت‌های این عرصه مورد غفلت قرار گرفته است.

۷- میزان توجه و اهمیت به استاندارد و مهارت‌های عرصه‌ی تصمیم‌گیری مالی در مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان چقدر است؟

همان‌طور که مشخص است عرصه مدیریت ریسک و بیمه به دلیل پراکندگی نامطلوب از فرایند آنتروپی شانون کنار گذاشته شد. طبق آمار توصیفی که در جدول (۷) آمده است از تعداد کل ۴ مورد مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی مدیریت ریسک و بیمه قرار گرفته‌اند، تمام ۴ مورد مربوط به مهارت «پیش‌بینی پیامدهای

جدول ۸: میزان توجه به مهارت‌های عرصه‌ی تصمیم‌گیری مالی در مجموعه داستان‌های سواد مالی

مهارت‌ها	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی	بار اطلاعاتی (Ej)	ضریب اهمیت شاخص‌ها نسبت به هم (Wj)
تحلیل تصمیم‌های مدیریت پولی جوانان	به چالش افتادن روزا در مدیریت پول‌هایش و انتخاب بین گزینه‌های مختلف خرید متناسب با پولش	۵	۹/۸۰۴	۰/۲۴۹	۰/۰۷۱
مقایسه مسئولیت‌پذیری مالی با پیامدهای بی‌انضباطی مالی	ناراحتی الکس از نداشتن پول کافی برای خرید مرد موشکی به دلیل خرید بستنی و لیموناد	۹	۱۷/۶۴۷	۰/۳۷۰	۰/۱۰۶
تاثیر عواملی مثل مد، فشار همگنان و تعلل بر تصمیم‌های مالی	تاثیر گذاشتن حرف‌های سیدنی بر دیزی در استفاده از پول‌هایش برای خرید آب‌نبات و منصرف شدن از هدف پس‌اندازش	۳	۵/۸۸۲	۰/۴۰۶	۰/۱۱۷
استفاده از تصمیم‌گیری نظام مند جهت هدف‌گذاری مالی و دستیابی به آن	برنامه‌ریزی بچه‌های کلاس دوم برای جمع‌آوری پول مورد نیاز برای بازدید موزه و دستیابی به هدفشان	۱۳	۲۵/۴۹۰	۰/۸۱۴	۰/۲۳۴
اولویت بندی اهداف مالی شخصی	جمع‌آوری پول برای کرایه دوچرخه به عنوان اولویت اهداف مالی لطیف	۴	۷/۸۴۳	۰/۵۱۲	۰/۱۴۷
تعیین هزینه فرصت دستیابی به هدفی مالی	تصمیم الکس به پس‌انداز پول‌هایش به جای خرج آن برای خرید اسباب بازی	۴	۷/۸۴۳	۰/۳۸۴	۰/۱۱۰
تحلیل تاثیر صحبت درباره مسائل مالی با خانواده بر کاهش تعارض	راهنمایی مادر و پدر به سانی برای مدیریت و پس‌انداز پول‌هایش جهت جمع‌آوری پول مورد نیاز سینما	۳	۵/۸۸۲	۰	۰
تفاوت بین ارزش و نگرش‌های همگنان درباره پول	مسخره بودن پس‌انداز از نظر سیدنی و پیشنهاد به سانی و دیزی برای خرج پول جهت خرید آب‌نبات	۲	۳/۹۹۲	۰/۲۵۶	۰/۰۷۴
مذاکره برای تعیین دستمزد خدماتی مثل پادویی یا پرستاری بچه، کارهای منزل	گفتگو و برنامه‌ریزی مامان و بابا و سانی درباره دریافت دستمزد و پول تو جیبی در برابر انجام وظایف و مسئولیت‌های روزانه	۸	۱۵/۶۸۶	۰/۴۸۸	۰/۱۴۰
جمع		۵۱	۱۰۰		

درباره پول» با مجموع فراوانی ۲ مورد تعلق دارد؛ در صورتی که در جایگاه ضریب اهمیت، مهارت «تحلیل تصمیم‌های مدیریت پولی جوانان» با فراوانی ۵ مورد از کم‌ترین اهمیت با ضریب ۰/۰۷۱ برخوردار است.

۸- مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان در میزان پردازش به عرصه‌های مالی شخصی به تفکیک هر جلد چگونه است؟

همان‌طور که در جدول (۸) قابل مشاهده است از تعداد کل ۵۱ مورد مصادیق دریافت شده از مجموعه داستان‌های سواد مالی دوره دوم دبستان که در عرصه‌ی تصمیم‌گیری مالی قرار گرفته‌اند، مهارت «تحلیل تاثیر صحبت درباره مسائل مالی با خانواده بر کاهش تعارض» به دلیل پراکندگی نامناسب از فرایند تحلیل شانون کنار گذاشته شد. از بین مهارت‌ها، بیش‌ترین فراوانی و ضریب اهمیت به مهارت «استفاده از تصمیم‌گیری نظام‌مند جهت هدف‌گذاری مالی و دستیابی به آن» با مجموع فراوانی ۱۳ مورد و ضریب اهمیت ۰/۲۳۴ تعلق دارد و کم‌ترین فراوانی به مهارت «تفاوت بین ارزش و نگرش‌های همگنان

جدول ۹: آمار توصیفی عرصه‌های مالی شخصی به تفکیک هر جلد

عرصه‌ها	جلد	فراوانی	درصد فراوانی	عرصه‌ها	جلد	فراوانی	درصد فراوانی
خرج و پس انداز	جلد ۱	۳	۷۵	مدیریت ریسک و بیمه	جلد ۵	۱	۱۴/۳
	جلد ۲	۳	۱۰۰		جلد ۷	۳	۲۳/۱
	جلد ۳	۵	۸۳/۳	سرمایه‌گذاری	جلد ۷	۱	۷/۷
	جلد ۴	۱۸	۴۸/۶		جلد ۱۱	۳	۱۵
	جلد ۵	۶	۸۵/۷		جلد ۱۴	۱	۲۵
	جلد ۶	۳	۲۷/۳		جلد ۱۶	۱	۱۴/۳
	جلد ۷	۵	۳۸/۵	کارایی و درآمد	جلد ۱	۱	۲۵
	جلد ۹	۳	۷۵		جلد ۳	۱	۷/۱۶
	جلد ۱۴	۱	۲۵		جلد ۶	۱	۱/۹
	جلد ۱۵	۱	۳۳/۳		جلد ۷	۲	۴/۱۵
	جلد ۱۶	۴	۵۷/۱		جلد ۱۱	۱	۵
	جلد ۲۱	۱	۱۰۰		جلد ۱۳	۱	۷/۱۶
جلد ۲۲	۱	۲۵	جلد ۱۴		۱	۲۵	
جلد ۲۳	۵	۶۲/۵	جلد ۱۶		۱	۳/۱۴	
جلد ۲۵	۱۰	۷۶/۹	جلد ۱۷		۲	۱۰۰	
جلد ۲۶	۱۶	۶۹/۶	جلد ۲۳		۱	۵/۱۲	
جلد ۲۷	۳	۳۷/۵	جلد ۲۴		۱	۱۰۰	
			جلد ۲۶	۳	۰/۱۳		
تصمیم‌گیری مالی	جلد ۴	۱۹	۴/۵۱	اعتبار و بدهی	جلد ۶	۴	۴/۳۶
	جلد ۶	۳	۳/۲۷		جلد ۷	۱	۷/۷
	جلد ۷	۱	۷/۷		جلد ۱۱	۱۱	۵۵
	جلد ۸	۳	۱۰۰		جلد ۱۳	۴	۷/۶۶
	جلد ۹	۱	۲۵		جلد ۲۶	۳	۰/۱۳
	جلد ۱۱	۵	۲۵				
	جلد ۱۳	۱	۷/۱۶				
	جلد ۱۴	۱	۲۵				
	جلد ۱۵	۲	۷/۶۶				
	جلد ۱۶	۱	۳/۱۴				
	جلد ۲۲	۳	۷۵				
	جلد ۲۳	۲	۲۵				

بررسی ضریب اهمیت عرصه‌ها و استانداردهای مالی شخصی نشان داد که به طور متوازن به همه عرصه‌های سواد مالی توجه نشده است؛ این در حالی است که به عرصه‌ی خرج و پس‌انداز توجه زیادی شده است و این امر می‌تواند یک نقطه قوت به حساب آید. زیرا این عرصه و استانداردها و مهارت‌های آن به عنوان مقدمه و سنگ بنای آموزش سواد مالی برای فراگیری و درک دیگر عرصه‌ها می‌باشد. هم‌چنین پس‌انداز موضوع بسیار مهمی است که در کنار دیگر نیازهای اولیه و ضروری زندگی انسان قرار دارد و داشتن آن در زندگی باعث می‌شود تا هنگام بحران مالی و مواقع ضروری درمانده نشده و باعث عدم نیاز به قرض گرفتن و حفظ استقلال مالی می‌شود. از جمله مهارت مهمی که در این زمینه باید فرا گرفت، بودجه‌بندی است. به علاوه استاندارد دی که بیش‌ترین فراوانی را در بر گرفته است نیز استاندارد تدوین برنامه برای خرج و پس‌انداز است که هم راستای همان عرصه و مهارت‌های پایه می‌باشد. اما این که به عرصه ریسک و بیمه کم‌تر توجه شده است شاید به دلیل این

همان‌گونه که یافته‌ها نشان می‌دهد، میزان پردازش به عرصه خرج و پس‌انداز در تمامی جلدها مشهود است به خصوص جلدهای ۴، ۱۱، ۲۵ و ۲۶ در مورد عرصه تصمیم‌گیری مالی، جلدهای ۴، ۱۱ و ۲۷ به‌طور ویژه به این موضوع پرداخته‌اند. برای عرصه کارایی و درآمد جلد ۲۶ معرف خوبی است. هم‌چنین برای عرصه ریسک و بیمه جلد ۷، عرصه اعتبار و بدهی جلد ۶ و ۲۶ و عرصه سرمایه‌گذاری جلد ۱۱ شامل آموزش‌های مناسبی است.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیقات علمی جهت دستیابی به نتیجه نهایی لازم است به تشریح و تفسیر یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شود. بدین منظور در این قسمت به هر یک از سوالات پژوهش براساس یافته‌ها پاسخ داده می‌شود و با یافته‌های سایر محققین (هم‌سو یا ناهم‌سو) مورد مقایسه قرار می‌گیرد.

بیشتر اهمیت داده شده به دلیل این است که کودکان در این سن بسیار جذب تبلیغات می‌شوند. اما این که در کتب داستانی به مهارت تشریح انواع روش‌های پرداخت مانند چک، کارت با ارزش ثابت، کارت نقدی و کارت هدیه و پرداخت با تلفن توجه بسیار کمی شده است می‌تواند نقطه ضعف این مجموعه کتب باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش عبدالوند و همکاران (۱۳۹۱) هم‌سو است؛ زیرا همان گونه که در یافته‌های این پژوهش اشاره شده تبلیغات بر رفتار مصرفی تأثیرگذار است و در آن پژوهش نیز نتایج نشان دهنده آن است که تبلیغات و حتی نام تجاری کالا بر تصمیم به خرید و مصرف محصول تأثیر می‌گذارد. همچنین با تحقیق Panjaitan & et al (2022) نیز هم‌سو است زیرا پس‌انداز را یکی از عناصر مهم دانش مالی دانسته است.

— عرصه اعتبار و بدهی و استانداردها و مهارت‌های مربوط به آن در کتب داستانی مورد توجه کافی قرار نگرفته است. با بررسی این عرصه و مهارت‌های آن و با توجه به مفهوم اعتبار که در این جا به معنای وام می‌باشد، می‌توان چنین تبیین نمود که آموزش مهارت‌های مربوط به وام و مسائل و حاشیه‌های مربوط به آن برای این سنین هنوز زود می‌باشد و شاید فراتر از درک و قدرت ذهنی این دانش‌آموزان باشد؛ اما در حد آگاهی دادن در مورد آن و کسب دانش، مقبول می‌باشد. از سوی دیگر این عرصه مهارت‌های مناسبی را نیز شامل می‌شود از جمله مهارتی که بیش‌ترین فراوانی را کسب نموده و در این کتب تا حدی به آن توجه شده، مهارت‌های مربوط به قرض و وظایف قرض‌گیرنده می‌باشد. کودکان در این سن با این موضوع سر و کار دارند و از دوستان خود چه در مدرسه و چه محیط‌های دیگر وسایل یک‌دیگر را قرض می‌گیرند و نیاز است تا با مهارت‌های مربوط به این موضوع مانند مراقبت از وسیله قرضی، خوش قول بودن و پیامدهای بدقولی در قرض آشنا شوند. از میان کتب داستان، جلد‌های ۶ و ۲۶ معرف خوبی جهت عرصه اعتبار و بدهی است اما این کتب می‌توانسته در حوزه این عرصه بهتر و غنی‌تر عمل نماید و مثال‌ها و مصادیق بیش‌تری را بیان کند که مغفول مانده است. این یافته‌ها، با یافته‌های پژوهش احمدی و همکاران، (۱۳۹۲) هم‌سو است زیرا اشاره شده که در کتب درسی ابتدایی به مؤلفه اعتبار و بدهی توجه مناسبی نشده است.

— در بررسی ضریب اهمیت مهارت‌های عرصه کارایی و درآمد می‌توان گفت که انتخاب مسیر شغلی و کسب درآمد در آینده یکی از چالش‌های مهم زندگی هر فردی است که عوامل زیادی از جمله محیط اجتماعی، نیاز جامعه، خانواده، نوع نگرش فرد و از همه مهم‌تر علاقه خود فرد در انتخاب شغل تأثیرگذار است. بدون شک فقدان دانش و آگاهی مناسب در این زمینه موجب

است که با توجه به دانش و مهارت‌های پیچیده آن‌ها، ذهن کودک در این رده سنی هنوز نمی‌تواند آن را درک و تجزیه و تحلیل کند و مناسب رده‌های بالاتر است. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۲) و گویا و همکاران (۱۳۹۸) هم‌سو است؛ زیرا در این پژوهش‌ها نیز نتایج حاکی از آن است که میزان توجه به عرصه پس‌انداز و مدیریت پول زیاد و توجه به عرصه ریسک و بیمه کم است و بیانگر عدم انسجام و هماهنگی بین مولفه‌ها و مفاهیم مالی در کتب درسی بوده است. همچنین با بخشی از یافته‌های تحقیق عابدینی و جعفری (۱۳۹۸) نیز هم‌سو است زیرا نتایج آن تحقیق نیز بیانگر این است که از بین مولفه‌های سواد اقتصادی بیش‌ترین فراوانی مربوط به مولفه خرج و مصرف است. از سوی دیگر با بخشی از یافته‌های این تحقیق هم‌سو نیست، زیرا در آن پژوهش بیان شده که مولفه بیکاری و درآمد کم‌ترین فراوانی را دارد اما در پژوهش حاضر عرصه کارایی و درآمد از اهمیت خوبی برخوردار است. همچنین با یافته‌های پژوهش جعفری و بلالی (۱۳۹۴) و سیدی و احمدی (۱۳۹۸) و Bernheim & Garrett (2003); Sherraden & et al (2013); Bucciol & Veronesi (2011); Sherraden & et al (2014) و بخش‌هایی از تحقیق Saputra & Susanti (2021) نیز هم‌سو است زیرا در آن پژوهش‌ها نیز به پس‌انداز و عناصر تأثیرگذار بر آن، آموزش مفاهیم پایه از جمله مهارت‌های خرج و پس‌انداز در دوره ابتدایی و روش‌های مختلفی جهت آموزش پس‌انداز و مهارت‌های مربوط به آن و نیز راه‌هایی جهت ترویج پس‌انداز توجه شده است.

— در بررسی ضریب اهمیت مهارت‌های عرصه خرج و پس‌انداز باید اذغان داشت که صرف آموزش پس‌انداز به کودک و بیان مزایای آن می‌تواند باعث تربیت افرادی شود که هیچ‌گاه از امکانات خویش استفاده نکرده و همواره در پی جمع‌آوری و احتکار می‌باشند. از سوی دیگر، صرف بیان مضرات و معایب پس‌انداز باعث تربیت افرادی می‌شود که لذت آنی را به آینده نگری ترجیح دهند و هیچ پس‌اندازی برای منافع آتی خویش نداشته باشند. بنابراین با توجه به ضریب اهمیت بالای مهارت «مقایسه مزایا و معایب پس‌انداز برای اهداف مالی» در کتاب‌های داستان، به این موضوع از هر دو سو به خوبی پرداخته شده است. همچنین در تبیین مهارت بعدی که در جایگاه دوم اهمیت قرار گرفته است یعنی «تأثیر عوامل بیرونی مانند تبلیغ و بازاریابی بر تصمیم‌های مصرفی» می‌توان گفت عوامل محیطی از جمله تبلیغات بر بسیاری از رفتارها و تصمیمات افراد به خصوص رفتارهای مصرفی تأثیر بسزایی می‌گذارد. بنابراین این که از میان مهارت‌های خرج و پس‌انداز به مهارت مذکور

سرمایه‌گذاری است. همچنین با تحقیق Rosdiana (2020) هم‌سو است، زیرا در آن تحقیق به بررسی تأثیر تکنولوژی بر میزان سرمایه‌گذاری پرداخته شد و نشان داد که نسل بعد از تکنولوژی تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری دارد. همچنین با تحقیق Panjaitan & et al (2022) نیز هم‌سو است زیرا سرمایه‌گذاری را یکی از عناصر دانش مالی می‌داند و هرچه دانش مالی بالاتر باشد بر رفتارهای مالی مانند عادت به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری تأثیر مثبت می‌گذارد.

در بررسی اهمیت مهارت‌های عرصه مدیریت ریسک و بیمه می‌توان گفت که داشتن روحیه ریسک‌پذیری باعث ویژگی‌های مثبتی مانند خلاقیت و اعتماد به نفس می‌شود که باید از همان کودکی در فرد شکل گیرد. عامل مهمی که باعث عدم روحیه ریسک‌پذیری در کودکان می‌شود این است که والدین با حمایت و محافظت‌های بیش از حد و امر و نهی فراوان و ترس از شکست باعث ترسو شدن کودکان خود می‌شوند. از سوی دیگر ریسک کردن به همان اندازه که مفید است معایبی نیز دارد. باید در کنار ریسک کردن، مهارت مدیریت ریسک و پیامدهای آن را نیز آموخت. قبل از ریسک کردن برای کاری ابتدا باید مزایا و معایب آن را بررسی نمود و توانایی خود را در انجام آن سنجید و سپس تصمیم به ریسک یا عدم ریسک گرفت. با نظر به بررسی نتایج و با توجه به این‌که به دلیل پراکندگی نامطلوب از فرایند آنتروپی شانون کنار گذاشته شد، کتب داستانی به این عرصه و مهارت‌های آن توجه خوبی نداشته و در واقع این عرصه از الگوی جامپ استارت را مورد غفلت قرار داده و برای مهارت‌های آن مصادیق مناسبی آورده نشده است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۲) هم‌سو است زیرا در آن پژوهش نیز نتایج حاکی از آن است که میزان توجه به عرصه ریسک و بیمه کم است.

تصمیم‌گیری یک مهارت بسیار ضروری و پیش‌نیاز رسیدن به اهداف می‌باشد و تصمیم‌گیری مالی نیز یکی از انواع تصمیم است که در زندگی با آن مواجه می‌شویم. مهارتی که در این کتب داستانی به آن توجه خوبی شده است «استفاده از تصمیم‌گیری نظام‌مند جهت هدف‌گذاری مالی و دستیابی به آن» می‌باشد و این نقطه قوتی برای این کتب داستانی به حساب می‌آید و در واقع با مثال‌هایی که در این باره ذکر شده کودکان متوجه خواهند شد که برای رسیدن به اهداف خود باید تصمیم‌گیری نظام‌مند داشته و این‌گونه نسبت به فراگیری مهارت‌های آن ترغیب می‌شوند. از سوی دیگر عرصه تصمیم‌گیری مالی مهارت‌های مهمی را شامل می‌شود که جهت آموزش در این دوره سنی مناسب و لازم است مانند تصمیم‌های مربوط به مدیریت پول، پیامدهای بی‌مسئولیتی مالی، تأثیر

تصمیم‌گیری‌های نادرستی می‌شود که این انتخاب نه تنها بر زندگی خود فرد بلکه بر جامعه نیز تأثیر می‌گذارد. نظام آموزشی می‌تواند با آموزش‌ها و آگاهی‌های به موقع در این زمینه باعث کمک به زندگی و آینده فرد و جامعه شود. در بررسی مهارت‌های این عرصه در کتب داستانی، به مهارت مهم تناسب علایق و مهارت‌های شخصی با گزینه‌های شغلی مختلف که مهارت بسیار مهم و مناسبی برای این رده نیز می‌باشد، توجه خوبی شده است و این می‌تواند نقطه قوتی برای این کتب داستانی محسوب شود. این یافته با نتایج پژوهش اشرفی و نجفی هزارجریبی (۱۳۹۷)، سیدی و احمدی (۱۳۹۸) و فضلعلی زاده صوفی و همکاران (۱۳۹۸) هم‌سو است زیرا نتایج آن پژوهش‌ها نشان داد که یکی از اهداف دوره ابتدایی در تربیت اقتصادی دانش‌آموزان آشنایی با مفاهیم پایه از جمله کارآفرینی و درآمد و مسائل بیکاری می‌باشد. همچنین با پژوهش‌های منتظرعطائی و همکاران (۱۳۹۹) و Saputra & Susanti (2021) هم‌سو است زیرا نتایج آن پژوهش‌ها بیان‌گر آن است که آموزش مهارت‌های معامله‌گری و کسب درآمد و دادن فرصت تجربه کسب درآمد توسط خود کودک و قرارگیری در موقعیت‌های معامله‌گری و خرید و فروش باعث بهبود رفتار اقتصادی و بهره‌وری کلان می‌شود. از سوی دیگر با تحقیق عابدینی و جعفری (۱۳۹۸) هم‌سو نیست، زیرا در آن پژوهش بیان شده که مولفه بیکاری و درآمد کم‌ترین فراوانی را دارد اما در پژوهش حاضر عرصه کارایی و درآمد از ضریب اهمیت خوبی برخوردار بوده است.

با توجه به اهمیت فراوان عرصه سرمایه‌گذاری می‌توان گفت که این کتب توجه مناسبی به این عرصه و مهارت‌های آن نداشته و بسیاری از مهارت‌های مهم آن را مورد غفلت قرار داده است. با این حال از میان کتب داستانی جلد ۱۱ دارای مصادیق مناسبی جهت معرفی مهارت‌های این عرصه می‌باشد. از سوی دیگر با توجه به این‌که برخی مفاهیم این عرصه مانند اوراق قرضه، بورس و مسائل مربوط به هزینه‌های دلاری و همچنین مهارت‌های این عرصه که از پیچیدگی و دشواری برخوردار است و فهم آن‌ها نیاز به تفکر انتزاعی دارد لذا بهتر است تا برخی مهارت‌های دشوار این عرصه در سال‌های بالاتر و مهارت‌هایی که قابل فهم است از همان ابتدا آموزش داده شود. این یافته‌ها با نتایج پژوهش تقوی فرد و همکاران (۱۳۹۵) و Cameron & et al (2014) هم‌سو است زیرا به بررسی عوامل مؤثر بر بانک‌پذیری کودکان و ایجاد حساب در بانک پرداخته است. همچنین با تحقیق عابدینی و جعفری (۱۳۹۸) نیز هم‌سو است زیرا نتایج آن تحقیق نیز بیان‌گر این است که از بین مؤلفه‌های سواد اقتصادی در کتب درسی ششم کم‌ترین فراوانی مربوط به مؤلفه

آموزش روش‌های تدریس مناسب و معرفی کتب مالی مرتبط جهت آشنایی و افزایش آگاهی مالی پرداخته شود.

با توجه به این‌که برخی عرصه‌ها از جمله عرصه‌های سرمایه‌گذاری، ریسک و بیمه و اعتبار و بدهی، به دلیل پراکندگی پایین از آنتروپی کنار گذاشته شد و توجه به آن‌ها در کتب داستانی مد نظر، بسیار ضعیف بوده است در این زمینه باید کتب مناسبی تألیف گردد تا این خلأ بر طرف شود.

محدودیت‌ها در همه پژوهش‌ها وجود دارد و این تحقیق از آن مستثنی نیست؛ که در این قسمت به ذکر آن‌ها پرداخته می‌شود.

• این پژوهش تنها بر اساس مجموعه کتاب‌های داستان سواد مالی دوره دوم دبستان انجام شده است؛ لذا نتایج آن قابلیت تعمیم به دیگر کتب داستانی یا سایر دوره‌ها را ندارد.

• عدم وجود دستورالعملی خاص برای اجرای تحقیقات کیفی و تفسیر داده‌ها باعث می‌شود امکان تفسیرهای متفاوت وجود داشته باشد، به این معنا که محقق دیگری همین تحقیق را با نتایجی متفاوت گزارش کند. بنابراین، تکرارپذیری نتایج در تحقیقات کیفی به سختی اتفاق می‌افتد.

موازین اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

واژه نامه

1. Knowledge	۱. دانش
2. Financial Literacy	۲. سواد مالی
3. Skills	۳. مهارت‌ها
4. UNESCO	۴. یونسکو
5. Jump Start	۵. جامپ استارت
6. Jump Start Coalition model	۶. الگو ائتلاف جامپ استارت
7. Spending and Saving	۷. خرج و پس‌انداز
8. Credit and Debt	۸. اعتبار و بدهی

عوامل مختلف محیطی بر تصمیم‌های مالی و غیره که در این مجموعه کتب به این موارد توجه کافی نشده است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش گویا و همکاران (۱۳۹۸) و خدا پناه و همکاران (۱۴۰۰) هم‌سو است زیرا در آن پژوهش‌ها توصیه شده که آموزش و ارتقای سواد مالی و توانایی تصمیم‌گیری مالی به شکلی انسجام یافته و هدف‌مند و با استفاده از الگوهای تازه‌ی جهانی مورد توجه قرار گیرد و در برنامه‌ی درسی گنجانده شود و یکی از اهداف آموزش سواد مالی در دوره ابتدایی مهارت در تصمیم‌گیری است. هم‌چنین با پژوهش (Lusardi 2015) نیز هم‌سو است زیرا نشان داد که سواد مالی بالا بر تصمیم‌گیری مالی آگاهانه‌تر تأثیر می‌گذارد.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر با هدف گسترش و تقویت آموزش سواد مالی در کودکان ارائه می‌شود:

با نظر به الگوی جامپ استارت، الگویی غنی متناسب با فرهنگ و ویژگی‌های بومی کشور ایران برای آموزش سواد مالی طراحی شود. به گونه‌ای که استانداردها و مهارت‌های آن برای کودکان و مسئولان آموزشی قابل درک باشد و کتب داستانی و غیر داستانی برای آموزش سواد مالی مبتنی بر این الگوی بومی تألیف گردد.

پیشنهاد می‌شود تا محتوای آموزش سواد مالی در محتوای سایر دروس ادغام شود و یا به عنوان یک درس مستقل تعریف شود.

با توجه به نتایج این پژوهش که حاکی از عدم هماهنگی، انسجام و توازن بین عرصه‌ها و مهارت‌های مختلف آموزش سواد مالی است؛ برنامه‌ریزان درسی و طراحان کتب و هم‌چنین اقتصاددانان باید به این نکته عنایت نمایند که توجه به تمام عرصه‌ها و مهارت‌های مالی ضروری است و نباید هیچ یک از عرصه‌ها و مهارت‌های سواد مالی از حیثه آموزش حذف یا کم‌رنگ شود.

با توجه به نقش والدین به عنوان اولین پایگاه اجتماعی، نیاز است تا والدین کودکان خود را از سنین ابتدایی در جریان برخی مسائل مالی قرار دهند. مثلاً هنگام خرید از کودکان بخواهند بین چند گزینه انتخاب کنند، به کودکان پول توجیبی دهند و از آن‌ها بخواهند تا آن را برای خرج روزمره مدیریت کنند، پس‌انداز را از قلک آغاز کنند و با برخی امور بانکی متناسب با سن‌شان آشنا سازند. هم‌چنین خود نیز دانش و مهارت خویش را در این زمینه افزایش دهند.

جهت ارتقا و رشد سواد مالی در جامعه و مدارس باید به غنی‌سازی دانش و مهارت مالی معلمان و مدیران مدارس به عنوان مجریان برنامه‌درسی و عناصر اصلی آموزش و برگزاری کارگاه‌های مناسب با حضور اساتید متخصص در این زمینه و

SID. مدیریت بازرگانی، ۴(۳)، ۱۰۳-۱۲۰. <https://sid.ir/paper/471244/fa>
 فضلعلی زاده صوفی، شهرام؛ قهرمانی، جعفر و عزیززاده اقدم، محمد باقر. (۱۳۹۸). تحلیل برنامه درسی موجود دوره ابتدایی از منظر تربیت اقتصادی؛ چالش ها و موانع. فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی. سال یازدهم، شماره دوم. ۱۱۴-۱۰۳.
 قاسمی، حمید. (۱۴۰۰). مرجع پژوهش: اندیشه آرا.
 گویا، زهرا؛ فیروزیان، اطهر؛ غلام آزاد، سهیلا. (۱۳۹۸). ارتقای سواد مالی و تصمیم گیری مالی از طریق برنامه درسی ریاضی مدرسه ای. فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران. ۱۴(۵۴): ۱-۳۶.
 محمدی ری شهری، محمد. (۱۳۸۸). میزان حکمه. ج. ۵. دارالحدیث.
 محمدی ری شهری، محمد؛ غلامعلی، مهدی. (۱۳۸۸). حکمت‌نامه لقمان: انتشارات دار الحدیث.
 مرادی باصیری، امین و پیغامی، عادل. (۱۳۹۵). سواد مالی «الگوی برای مالی شخصی و خانوادگی»: دانشگاه امام صادق(ع).
 مفیدی، فرخنده. (۱۳۹۱). آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستان: دانشگاه پیام نور.
 منتظر عطایی، محبوبه؛ شمشادی، سمیه و شمشادی، مرضیه. (۱۳۹۹). نقش معلمان در بهبود رفتارهای اقتصادی دانش آموزان با رویکرد اقدام پژوهی. نشریه آموزش و پرورش متعالی.
 نعمتی، محمد؛ تنهای مقدم، رضا و مرادی باصیری، امین. (۱۳۹۵). اقتصاد خانوار در اسلام: مولفه‌های سبک زندگی. دانشگاه یونسکو. (۱۳۹۶). فرهنگ واژگان برنامه درسی. (مترجمان: پروین احمدی، لیلا خزایی). انتشارات گهواره کتابیران.

فهرست منابع

Abdulvand, M.A., Zamani Moghadam, A., & Dehghani Samani, N. (2011). Examining the child's behavior as a consumer. *Business Management*, 4(3), 103-120. SID <https://sid.ir/paper/471244/fa>. [Persian]
 Abedini, M., Jafari Samimi, A. (2018). Analysis of economic literacy education in sixth grade. *Curriculum research*. 103-85. [Persian]
 Aghazadeh, M. (2014). *Financial Literacy for Children, Financial Literacy Education Guide for Parents: Marat*. [Persian]
 Ahmadi, G., Imam Juma, S.M.R., Alizadeh Ketanlou, L. (2012). Investigating the level of attention paid to economic literacy components in elementary school textbooks. *Research in curriculum planning*. 12(2): 179-192. [Persian]

۹. کاربایی و درآمد
 ۱۰. سرمایه گذاری
 ۱۱. مدیریت ریسک و بیمه
 ۱۲. تصمیم گیری مالی
 ۱۳. هزینه فرصت
 ۱۴. داستان
 ۱۵. کاربردی
 ۱۶. واحد زمینه
 ۱۷. واحد تحلیل
 ۱۸. تمام شماری
 ۱۹. تماتیک
 ۲۰. قیاسی مایرینگ
 ۲۱. اکسل
 ۲۲. آنتروپی شانون

منابع فارسی

احمدی، غلامعلی؛ امام جمعه، سید محمد رضا و عزیززاده کنتلویی، لیلا. (۱۳۹۲). بررسی میزان توجه به مولفه های سواد اقتصادی در محتوای کتاب های درسی دوره ابتدایی. پژوهش در برنامه ریزی درسی. ۱۲(۲): ۱۹۲-۱۷۹.
 اشرفی، سکینه و نجفی هزارجریبی، حبیب الله. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش کارآفرینی بر مسیر شغلی دانش آموزان. علوم تربیتی. ۹۱-۱۰۸
 آقازاده، محرم. (۱۳۹۴). سواد مالی برای کودکان، راهنمای آموزش سواد مالی برای اولیا: مرآت.
 تقوی فرد، محمد تقی؛ کوهی، حسن و محمدی فر، مهدی. (۱۳۹۵). شناسایی و تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر بانک پذیری کودکان و نوجوانان با استفاده از دیماتل فازی (مورد مطالعه: بانک کشاورزی مازندران). مطالعات مالی و بانکداری اسلامی. ۱۵۲-۱۱۹.
 جامپ استارت. (۱۳۹۷). سنگ بنای سواد مالی. (ترجمه: سودابه فرخنده): انتشارات قدیانی.
 جعفری، راهله و بلالی، اسماعیل. ۱۳۹۴. جامعه پذیری اقتصادی و رفتار پس انداز در میان کودکان. علوم اجتماعی. ۲۷۰-۲۴۷.
 خداپناه، مینا؛ دوابی، مهدی؛ موسی پور، نعمت الله و احمدی، غلامعلی. (۱۴۰۰). زمینه ها و راهبردهای اجرای برنامه درسی سواد مالی برای دوره ابتدایی. نشریه نظریه و عمل در برنامه درسی. ۹(۱۷): ۳۶۱-۳۹۴.
 سیدی، بتول و احمدی، پروین. (۱۳۹۸). تبیین عناصر برنامه درسی تربیت اقتصادی در دوره آموزش عمومی. مطالعات برنامه درسی. ۴۴-۵.
 عابدینی، میمنت و جعفری صمیمی، احمد. (۱۳۹۸). تحلیل محتوای آموزش سواد اقتصادی در پایه ششم ابتدایی. پژوهش های برنامه درسی. ۱۰۳-۸۵.
 عبدالوند، محمدعلی، زمانی مقدم، افسانه، و دهقانی سامانی، نسترن. (۱۳۹۱). بررسی رفتار کودک در جایگاه یک مصرف کننده.

- of theory and practice in the curriculum. 9(17): 361-394. [Persian]
- Lusardi, A. (2015). Financial literacy: Do people know the ABCs of finance? *Public Understanding of science*, 24(3), 260-271.
- Mantar Atai, M., Shemshadi, S., Shemshadi, M. (2019). The role of teachers in improving students' economic behavior with action research. *Journal of higher education*. [Persian]
- Mofidi, F. (2011). *Preschool and primary school education: Payam Noor University*. [Persian]
- Mohammadi Rey Shahri, M. (2009). *The amount of wisdom. C5. Dar al-Hadith*. [Persian]
- Mohammadi Rey Shahri, M., & Gholam Ali, M. (2009). *Hikmatnameh Luqman: Dar al-Hadith Publishing House*. [Persian]
- Moradi Basiri, A., & Peyghami A. (2015). *Financial literacy "a model for personal finance and family": Imam Sadiq University (AS)*. [Persian]
- Nemati, M., Tanhani Moghadam, R., & Moradi Basiri, A. (2015). *Household economy in Islam: lifestyle components. University*. [Persian]
- Panjaitan, H. P., Renaldo, N., & Suyono, S. (2022). The Influence of Financial Knowledge on Financial Behavior and Financial Satisfaction on Pelita Indonesia Students. *Journal Management Indonesia*, 22(2), 145-153.
- Rosdiana, R. (2020). Analysis of Investment Interests, Motivation, Social Environment, Financial Literacy (Comparative Study of Generation Z and Millennial Generation). *International Journal of Business, Economics and Law*, 22,(1): 111-121.
- Saputra, J., & Susanti, D. (2021). A Study of Several Financial Literacy Teaching Methods for Children. *International Journal of Ethno-Sciences and Education Research*, 1(2), 7-10.
- Seyyedi, B., & Ahmadi, P. (2018). *Explanation of the economic elements of the curriculum*
- Ashrafi, S., Najafi Hazarjaribi, H. (2017). The effectiveness of entrepreneurship education in the career path of students. *Educational Science*. 108-91. [Persian]
- Bernheim, B.D., & Garrett, D.M. (2003). The effects of financial education in the workplace: Evidence from a survey of households. *Journal of public Economics*, 87(7-8), 1487-1519.
- Buccioli, A., & Veronesi, M. (2014). Teaching children to save: What is the best strategy for lifetime savings?. *Journal of Economic Psychology*, 45, 1-17
- Cameron, M. P., Calderwood, R., Cox, A., Lim, S., & Yamaoka, M. (2014). Factors associated with financial literacy among high school students in New Zealand. *International Review of Economics Education*, 16, 12-21.
- Fazlalizadeh Sofi, Sh., Ghahramani, C., & Alizadeh Aghdam, M.B. (2018). Analysis of the existing primary school curriculum from the perspective of economic education; Challenges and problems. *Educational Management Research Quarterly*. Year 11, number two. 114-103. [Persian]
- Ghasemi, H. (2021). *Research reference: Andisheh Ara*. [Persian]
- Goya, Z., Firouzian, Athar., Gholam Azad, S. (2018). Improving financial literacy and financial decision-making through school math curriculum. *Iranian Curriculum Studies Quarterly*. Year 14. No. 54. 36-1. [Persian]
- Jafari, R., & Bilali, A. (2014). Economic socialization and saving behavior among children. *social Sciences*. 270-247. [Persian]
- Jump Start (2017). *The cornerstone of profit. (Translation: Sudabah Farkhandeh): Qadiani Publications*. [Persian]
- Khodapanah, M., Dawai, M., Musapour, N., & Ahmadi, G. (2021). Fields and strategies of implementation of financial literacy curriculum for elementary school. *Journal*

Taqvi Fard, M.T., Kohi, H., & Mohammadi Far, M. (2015). Identification and analysis of the factors affecting children's and teenagers' bank acceptance using fuzzy dimetal (case study: Mazandaran Agricultural Bank). *Financial studies and Islamic banking*, 152-119. [Persian]

UNESCO. (2016). *Curriculum vocabulary*. (Translators: Parveen Ahmadi, Leila Khazaei). Gahwareh Kitabiran Publications. [Persian]

in the general education period. *Curriculum studies*, 44-5. [Persian]

Sherraden, M.S., Johnson, L., Guo, B., & Elliott, W. (2011). Financial capability in children: Effects of participation in a school-based financial education and savings program. *Journal of family and Economic Issues*, 32(3), 385-399.

Sherraden, M., Peters, C., Wagner, K., Guo, B., & Clancy, M. (2013). Contributions of qualitative research to understanding savings for children and youth. *Economics of Education Review*, 32, 66-77.